До Научното жури,
назначено със Заповед
№ РД-09-120/23.12.2025г.
на Директора на ИДП при БАН

РЕЦЕНЗИЯ

проф. ИВАН РУСЧЕВ, д.ю.н.
Академик на БАН

на представения за публична защита дисертационен труд на
Емил Костадинов Лукаев, докторант в редовна форма на обучение
в секция „Гражданскоправни науки“ в ИДП при БАН,
на тема „**Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“**
в научна област: ***3. Социални, стопански и правни науки,*** научна специалност „Гражданско и семейно право”, професионално направление 3.6 Право,

Уважаеми членове на научното жури,

Със Заповед № РД-09-120/23.12.2025г. на Директора на ИДП при БАН съм определен за вътрешен член на научното жури, натоварено да проведе публичната защита на докторанта в редовна форма на обучение **Емил Костадинов Лукаев,** като ми е възложено да изготвя рецензия в тази процедура.

На основание чл. 9 и чл.10 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 2 и чл.32, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, представям на вниманието Ви рецензията си върху дисертационния труд на докторанта в редовна форма на обучение в секция „Гражданскоправни науки“ в ИДП при БАН, на тема „**Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози**“ пред научното жури.

I. БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ.

Докторантът **Емил Костадинов Лукаев** получава магистърска степен по специалността „Право“ и професионална квалификация „Юрист“ през декември 2013 г. след успешно дипломиране в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“, с общ успех от сем. изпити мн.добър (5.18) и от държавните изпити отличен (6.00), със специализации по правораздаване и публична администрация.

Със Заповед № РД-09-71/15.07.2021 г. на директора на ИДП при БАН Емил Лукаев е зачислен за редовен докторант в секция „Гражданскоправни науки“ в ИДП при БАН, считано от 1.10.2021 г. за три годишен срок – до 30.09.2024 г. (крайният срок на докторантурата – 30.10.2024 г. е сгрешена на заповедта) с тема: „Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване

към изпълнение по реда на Закона за особените залози“, и научен ръководител доц. д-р Н. Колев. Със заповед № Заповед № РД-09-63/26.09.2024 г. на директора на ИДП при БАН срокът на обучение е продължен до 30.09.2025 г., като с последваща заповед № РД-09-119а/23.12.2025 г. докторантът е отчислен с право на защита, а с решение на Секцията по ГПН на ИДП, е допуснат до публична защита.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МИНИМАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОНС „доктор”

От представените в процедурата документи е видно, че са изпълнени както минималните национални изисквания по чл. 2б ЗРАСРБ, както и формалните изисквания на ИДП при БАН за допускане до публична защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

Съгласно чл. 10, ал. 2 вр. чл. 4, ал. 11 ЗРАСРБ отчитам, че към момента на оценяването за съответствие с минималните национални изисквания по чл. 2б ЗРАСРБ и на оценяването на дисертационния труд, не са получени писмени сигнали и не е установено плагиатство или недостоверност на представените научни данни.

Публикации по темата на дисертацията:

1. „Процесуални способи за защита на залогодателя при пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“, сп. Търговско и облигационно право, 2023 г., кн. 1;
2. „Кратък преглед на новите положения в правния режим на Закона за особените залози“, сп. Търговско и облигационно право, 2023 г., кн. 12;
3. „За отговорността на заложния кредитор при продажба по реда на чл. 37 от ЗОЗ“, сп. Търговско и облигационно право – 2024 г., кн. 8.

Участия в научни форуми:

1. в Юбилейна научна конференция по случай 110 години от рождението на проф. Ж. Сталев и 100 години от рождението на проф. В. Таджер, 19-20 май 2022 г. Доклад на тема: „Процесуални способи за защита на залогодателя при пристъпване към изпълнение по реда на ЗОЗ“; и
2. в III интердисциплинарен докторантски форум, 5-8 юни 2022 г. в парк-хотел „Кюстендил”, гр. Кюстендил. Доклад на тема: „Изпълнение по реда на Закона за особените залози“.

III. ОБЩИ БЕЛЕЖКИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Трудът изследва правната уредба и съдебната практика по въпросите на защитата на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози.

Дисертационният труд включва: съдържание, въведение, списък с използвани съкращения, четири глави, от които глава първа е с три раздела; глава втора; глава трета - три раздела; глава четвърта; заключение, което съдържа предложения “de lege ferenda“ и очертава възможностите за разрешаване на конкретни въпроси чрез съдебната практика; списък с използваната литература, съдържащ 94 заглавия, от които 38 монографии и учебници на български автори; 10 монографии

и учебници на чуждестранни автори; 46 статии и студии от списания и сборници на български автори; изведени са 233 бележки под линия, като трудът е в общ обем от 202 стр.

Представаните документи и текстът на дисертацията показват, че формалните изисквания на чл. 27 ППЗРАСРБ са изпълнени.

Обратно на широко разпространената структура на рецензията, където преценката на отделните смислови части обичайно започва с преповтаряне на заглавията на отделните глави, параграфи, точки, с посочване на приносите, а критичните бележки се дават в края, в случая тази поредност ще бъде разменена. Това обаче не означава омаловажаване труда на докторанта, който видимо се е постарал да изрази своите виждания по въпроса.

Заглавие и съдържание

Заглавието е формулирано коректно. Темата е изключително сериозна. Нейното разработване е необходимо и би дало съществен принос за правната доктрина и съдебна практика. Поради това, че изборът ѝ е сериозно предизвикателство, трябва да се поздрави смелостта на дисертанта да са захване с нея.

Нормативната уредба и съдебната ни практика във връзка със способите за защита на залогодателя по ЗОЗ са изключително оскъдни, а наличните научни трудове с коментар по темата – лаконични, поради което основополагащият материал за изграждането на такова сериозно научно изследване трябва да се търси чрез широко и детайлно проучване. Струва ми се, че днес, при широкия достъп до литература по електронен път, използваните литературни източници: 94 на български и чужд език, едва ли са достатъчни. Това обаче е е субективна преценка, а не несъответствие с нормативно изискване.

Прави впечатление, че **така структурирано, съдържанието в първите три глави отговоря по-скоро на тема правния режим на особения залог като цяло, отколкото на на избраната от дисертанта тема**. Това несъответсвие на възприетата структура на труда със заглавието му, представлява съществен недостатък на работата. Добре известно е, че на български има достатъчно публикувани монографии, посветени на този режим: „Особеният залог в българското право“ и „Особеният залог на вземане“ (на д-р Димитър Михайлов Иванов), „Залогът на търговско предприятие“ (на гл. ас. д-р Георги Валентинов Георгиев), както и „Залогът на дружествен дял“ (на д-р Мария Илчева Илиева). Те изследват в достатъчна степен повечето от подложените на разглеждане теми в първите три глави от дисертацията. Тяхното съдържание обаче основно е центрирано върху общата тема за особеният залог като обезпечение, вместо на способите за защита на залогодателя, каквото е заглавието (а следователно би трябвало да бъде и темата) на дисертацията.

Поради това съдържанието на първите три глави от настоящата работа не представлява разсъждения, които да са някаква особена научна новост. И моята препоръка би била при бъдещо издаване на труда тази структура да бъде преработена, за да не създава впечатление за повторяемост, а анализът на режима на особения залог трябва да остане допълващ този за способите за защита, който трябва да бъде изведен на преден план. Разбира се, това е било предмет на контрол от страна на научния ръководител. Но дали той е дал подходящи насоки при

написването на работата, които дисертантът не е отчел, или такива са липсвали, може само да се гадае – очевидно е обаче, че крайният резултат от съвместната им работа в структурно отношение, не е особено добър. Винаги съм се противопоставял на масовото поемане на доокторанти, които научният ръководител не може да обхване в дълбочина и да обгрижи.

В този ред на мисли ми се струва, че **глава първа** изисква сериозна преработка**.** Освен че тя вече е била обект на изследване в посочените по-горе монографии, в този ѝ вид тя е по-скоро неотносима към темата на дисертацията. Според мен дисертантът е трябвало да се фокусира върху исторически и сравнителноправен преглед на способите за защита на лицата, които учредяват обезпечителни права върху свое имущество, съответно да се изследват прилики и разлики, които да послужат като основа за разгръщане на темата в полето на материалното и процесуалното ни право. Разсъжденията върху особеният залог като обезпечение, както изтъкнах по-горе, трябва да са допълващи, а не главни.

Втора глава, по мое мнение, трябва да се структурира по нов начин, който да разглежда правната същност, белезите и особеностите на отделните способи за защита в светлината на действащото ни законодателство, а не на особения залог като обезпечение, тъй като дисертацията не е посветена на него. В нея би трябвало да се потърсят и допирни точки със способите за защита при материалноправните обезпечения по ЗЗД – ипотека, реален залог, поръчителство и т.н., за да се добие по-ясна представа за развитието на отделните способи за защита на лицата, даващи свое имущество като обезпечение на кредитора, както и да се изяснят мотивите, които са водели законодателя при предвиждането на способите за защита по ЗОЗ.

Сегашната глава втора, според мен трябва да стане глава трета. В този ѝ вид тя започва добре, като в центъра на вниманието на дисертанта правилно е поставено пристъпването към изпълнение по ЗОЗ, което е отправната точка за изграждането на коментари и изводи относно способите за защита на залогодателя. Все пак именно незаконосъобразното му извършване активира тяхното приложение. Излишно са изследвани отделните видове изпълнение, без да се отчитат спецификите на способите за защита спрямо всеки отделен залог. **Обект на изследване трябва да бъдат особеностите на способите за защита на залогодателя спрямо изпълнението върху отделните видове заложено имущество**, а не просто самото изпълнение.

Глава трета, в този ѝ вид, също така не би могло да се подкрепи. Тя не разглежда правното положение на залогодателя и заложния кредитор, а техните действия - преди и след вписване на пристъпване към изпълнение. Възниква въпросът какво общо има разглеждането на статута и правомощията на депозитара, на частния съдебен изпълнител и на управителя на търговско предприятие с това положение. Според мен, тук не е мястото и на теми като конкуренция между отделни изпълнения, действия по вписване на залога спрямо трето лице – приобретател на заложеното имущество и т.н. Тази глава би трябвало да бъде изнесена преди главата за пристъпването към изпълнение и особеностите на способите за защита на залогодателя при изпълнението върху отделните видове заложено имущество.

Най-добре формулираната, респективно – с най-съществени приноси, от гледна точка на темата на самата дисертация, е **глава четвърта.** Тук се съдържат и нейните най-големи приноси. Категорично обаче действията по обжалване на разпределението не могат да бъдат отнесени към

способите за защита срещу незаконосъобразно извършено пристъпване към изпълнение. Те са насочени към защита срещу извършеното от депозитаря разпределение на постъпилите от незаконосъобразно проведеното изпълнение суми, но не и срещу самото изпълнение. Дори и същите да бъдат успешни, не биха довели нито до прекратяване или спиране на изпълнението, нито до установяване на неговата порочност, а само до нуждата от ново преразпределение на постъпилите от осъществяването му суми.

Заключението е добре структурирано и съдържа приносни моменти, най-вече с изложените предложения de lege ferenda.

И ако на „макро ниво“ – структура и нейното запълване с материя, която да съответства и на темата като цяло, и на очакванията към всяка глава (което като че се очаква да е била най-активна намесата на научния ръководител), трудно да би могло да бъде споделена, то положението на „микро ниво“ – разработването на отделни въпроси по темата (което би следвало да бъде постижение на самия докторант), може да бъде оценено по-високо. В този смисъл съм склонен да възприема като научни приноси, по-голямата част от изложените от дисертанта:

IV. ОТДЕЛНИ ПРИНОСНИ МОМЕНТИ НА ДИСЕРТАЦИЯТА И ПРЕПОРЪКИ:

1. Приноси:

Коментарът на измененията с ЗИДЗОЗ от 30.12.2016 и Наредба № Н-3 От 31 юли 2020 г. за воденето, съхраняването и достъпа до ЦРОЗ.

Подробното изложение относно индивидуализацията на обекта на обезпечение според Наредба 3.

Разясненията относно възможността за извънсъдебно изпълнение срещу приобретател на заложеното имущество.

Положителна оценка може да бъде дадена и на разсъжденията относно преминаването на залога при преработване и присъединяване на заложеното имущество.

Особено полезни са изводите относно залога на съвкупност и конкуренцията на права на заложния кредитор с правата придобити от друго лице върху отделни активи от съвкупността.

Принос за дисертацията са и подробно развитите гаранции и права, които придобива заложният кредитор след вписване на пристъпване към изпълнение.

Съществен принос е и заключението, че действията на съдебния изпълнител по реализиране на мерките за принуда по чл. 35 ЗОЗ не представляват принудително изпълнение по смисъла на ГПК, а са част от изпълнението по ЗОЗ. Тук би могло да се препоръча и коментар на полемиката относно възможността за обжалване на действията на съдебния изпълнител по чл. 35 ЗОЗ.

Положителна оценка заслужават изводите относно изпълнението върху колективни инвестиционни схеми, както и върху съвкупност от вписаните в регистъра на покритието активи от покритието по ЗПО.

Следва да бъде подкрепен изводът на дисертанта, че обявяването на продажбата по ЗОЗ не е ограничено само до посочените в разпоредбата на чл. 37, ал.5 ЗОЗ места.

Принос е и изводът на дисертанта, че ако частният съдебен изпълнител предприеме изпълнителни действия, позовавайки се едновременно на ГПК и ЗОЗ, той действа неправомерно.

Заслужат подкрепа правните изводи относно липсата на достатъчна защита на залогодателя при осъществяване на изпълнението по ЗОЗ, но трябва да се отчита и основната идея на закона, която е максимално бързо и ефективно удовлетворяване на заложния кредитор, която не бива да бъде обезсмислена чрез прекалено утежняване на процеса по изпълнение, което вече беше извършено с промените от 2016 г.

Изключително сериозни и аргументирани са изводите относно възможностите за спиране на регистърното производство по вписване на пристъпване към изпълнение по реда на ЗТРРЮЛНЦ, включително и в други регистри. В този ред на мисли, трябва да се подкрепи изцяло становището на дисертанта, че ефективният и справедлив вариант е възможността за спиране на искането за пристъпване към изпълнение по реда на обезпечителното производство по иск за оспорване на вземането или заложното право по чл. 36 от ЗОЗ, респ. по чл. 439 от ГПК, ако е образувано производство по принудително изпълнение.

С приносен характер са разсъжденията и правните изводи относно иска за компенсаторно обезщетение, който не е бил обект на сериозен коментар в правната доктрина.

Подкрепа заслужават и повечето предложения de lege ferenda.

2. Препоръки и критични бележки:

ГЛАВА ПЪРВА:

Работата би спечелила, ако се развият по-подробно хипотезите на вписване на залог върху имущество, което не притежава индивидуализиращи признаци, както и на съвкупност. Това важи и за хипотезите на вписване на промени в съществуващите обстоятелства, тъй като съдебната практика е противоречива.

При изброяване на хипотезите на погасяване на залога е необходимо да се добави и публичната продан на заложено имущество.

Дисертантът би могъл да разгледа въпроса относно допустимостта да бъде вписан залога спрямо трето лице, което не отговаря на критериите за залогодател по чл. 3 ЗОЗ.

Би било полезно да се коментира хипотезата, при която е налице сключен договор за особен залог, за чието сключване третите лица знаят. Значи ли това, че за тях противопоставимостта на заложното право ще настъпва по-рано, с оглед разпоредбата на чл. 30, ал.2 ЗОЗ?

Дискусионен остава и въпросът, дали при първоначално вписване на залог върху отделен актив от търговското предприятие на залогодателя, е необходимо съгласие на заложния кредитор при последващо вписване на залог на търговското предприятие, тъй като става въпрос за различни видове залози. Не е разгледана и хипотеза, при която първоначалното вписване е на залог на търговско предприятие, но той не е вписан в регистъра, в който е вписан последващия договор за залог върху отделен актив от предприятието. Нужно ли е съгласие в този случай?

ГЛАВА ВТОРА:

Не считам за правилна тезата на дисертанта, че вписването на залога в хипотезите на чл. 18-21 ЗОЗ е условие за действителност на договора за залог. Както самият той приема в своята дисертация, вписването в регистъра е конститутивно, т.е. елемент от фактическия състав, поради което извършването му е условие залогът да породи действие, а не за неговата действителност. В

този смисъл в гражданското право е налице деление на сделките на недействителни и с незавършен фактически състав.

Дисертацията би спечелила, ако дисертантът беше изложил становище по въпроса дали всяко неизпълнение на задълженията на залогодателя по обезпеченото вземане, съответно по договора за особен залог, би довело до предсрочна изискуемост, или неизпълнението трябва да е съществено. Липсва коментар и по въпроса дали заложният кредитор трябва да уведоми залогодателя за настъпване на предсрочната изискуемост, съответно дали това е условие за вписването на пристъпване към изпълнение.

От съществена полза би било становището на дисертанта относно това дали съобщението до залогодателя по чл.33 ЗОЗ представлява елемент от фактическия състав на пристъпването към изпълнение и условие за допустимост на неговото вписване. Съществен принос би било и даването на отговор на въпроса дали съобщението по чл. 33 ЗОЗ е задължително условие за образуването на изпълнително производство по реда на ГПК, респективно на производство по извършване на мерки за принуда по чл. 35 ЗОЗ.

Не става ясно за какво присъединяване на кредитори по чл. 35 ЗОЗ говори дисертантът, тъй като при реализиране на мерките за принуда е недопустимо присъединяването на кредитори. Такова е мислимо при събиране на равностойността на заложеното имущество по реда на чл. 521 ГПК, тъй като частното и извънсъдебно изпълнение се трансформира в индивидуално принудително изпълнение по смисъла на чл. 426 и сл. ГПК.

ГЛАВА ТРЕТА:

Заслужава да се доразвие становището на дисертанта относно приложимостта на квазинегаторния иск от заложния кредитор, тъй като въпросът е силно дискусионен в правната доктрина.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА:

Дискусионен е изводът на дисертанта, че правното положение на заложния кредитор се е засилило още повече за сметка на залогодателя след приетите със ЗИДЗОЗ от 2016 г промени. Би могло да се поддържа и обратното.

Не може да се приеме безрезервно становището на дисертанта, че изпълнението по ЗОЗ е принудително, макар и да е вярно твърдението, че то се осъществява независимо от волята на длъжника. Този извод налага допълнително аргументиране.

Действията по оспорване на разпределението не представляват способ за защита на залогодателя срещу законосъобразността на вписаното пристъпване към изпълнение, поради което мястото им не е в настоящата дисертация.

Не считам за приемливо предложението de lege ferenda да се допуска обезпечение в полза на залогодателя чрез спиране на изпълнението, но при условие, че бъде предоставено обезпечение по чл.180-181 ЗЗД, тъй като ще сме изправени пред свръхобезпечаване.

Не ми се струва приемливо и предложението de lege ferenda да се урежда възможност за залогодателя да отговори на съобщението по чл. 33 ЗОЗ. Не съществуват пречки и сега да се подаде подобен отговор.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въпреки отправените сериозни критични бележки, считам, че дисертационния труд покрива изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП при БАН.

На основание изложеното, предлагам на уважаемото научно жури да гласува за придобиването от г-н Емил Лукаев на образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право).

04. 03.2026г. **С уважение:**

Проф. ИВАН РУСЧЕВ, д. н.
академик на БАН

TO THE SCIENTIFIC JURY

appointed by Order

No. RD-09-120/23.12.2025

of the Director of the Institute for the State and the Law at BAS

REVIEW

Prof. IVAN RUSCHEV, Doctor of Juridical Sciences

Academician of the Bulgarian Academy of Sciences

on the dissertation submitted for public defense by

Emil Kostadinov Lukaev, full-time PhD candidate

in the "Civil Law Sciences" Section at the Institute for the State and the Law – BAS,

entitled:

"**Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act**"

Scientific field: ***3. Social, Economic and Legal Sciences***

Scientific specialty: "Civil and Family Law"

Professional field: 3.6 Law

Dear Members of the Scientific Jury,

By Order No. RD-09-120/23.12.2025 of the Director of the Institute for the State and the Law at BAS, I was appointed as an internal member of the scientific jury tasked with conducting the public defense of the full-time PhD candidate **Emil Kostadinov Lukaev**, and I was assigned to prepare a review in this procedure.

On the basis of Art. 9 and Art. 10 of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, as well as Art. 30, para. 2 and Art. 32, para. 1 of the Regulations for the Implementation of

the Act, I hereby present my review of the dissertation of the PhD candidate from the Civil Law Sciences Section at the Institute for the State and the Law – BAS, entitled "**Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act**".

I. BIOGRAPHICAL NOTES

The PhD candidate **Emil Kostadinov Lukaev** obtained a Master's degree in Law and the professional qualification "Lawyer" in December 2013 after graduating successfully from the Faculty of Law at Sofia University "St. Kliment Ohridski". His overall grade from semester examinations was Very Good (5.18), and from the state examinations – Excellent (6.00), with specializations in adjudication and public administration.

By Order No. RD-09-71/15.07.2021 of the Director of the Institute for the State and the Law at BAS, Emil Lukaev was enrolled as a full-time PhD candidate in the "Civil Law Sciences" Section at the Institute, effective from 1 October 2021 for a three-year term until 30 September 2024 (the final deadline of the doctoral studies – 30.10.2024 – is incorrectly stated in the order).

The dissertation topic is: "Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act", with academic supervisor Assoc. Prof. Dr. N. Kolev. By Order No. RD-09-63/26.09.2024 the term of study was extended until 30.09.2025, and subsequently by Order No. RD-09-119a/23.12.2025 the PhD candidate was dismissed with the right to defend, and by decision of the Civil Law Sciences Section he was admitted to public defense.

II. FULFILMENT OF THE MINIMUM NATIONAL REQUIREMENTS FOR THE ACQUISITION OF THE DEGREE "DOCTOR"

From the documents submitted in the procedure it is evident that both the minimum national requirements under Art. 2b of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, as well as the formal requirements of the Institute for the State and the Law at BAS for admission to public defense for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor", are fulfilled.

Pursuant to Art. 10, para. 2 in connection with Art. 4, para. 11 of the Act, I note that at the time of the assessment of compliance with the minimum national requirements and of the dissertation itself, no written allegations have been received and no plagiarism or unreliability of the presented scientific data has been established.

Publications related to the dissertation topic:

1. "Procedural Means for the Protection of the Pledgor in the Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act", Journal Commercial and Obligations Law, 2023, issue 1.

2. "A Brief Overview of the New Provisions in the Legal Regime of the Special Pledges Act", Journal Commercial and Obligations Law, 2023, issue 12.

3. “On the Liability of the Pledgee in a Sale under Art. 37 of the Special Pledges Act”, Journal Commercial and Obligations Law, 2024, issue 8.

Participation in scientific forums:

1. Jubilee scientific conference marking the 110th anniversary of the birth of Prof. Zh. Stalev and the 100th anniversary of the birth of Prof. V. Tadjer, 19–20 May 2022. Paper: “Procedural Means for the Protection of the Pledgor in the Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act”.

2. Third Interdisciplinary Doctoral Forum, 5–8 June 2022, Park Hotel Kyustendil. Paper: “Enforcement under the Special Pledges Act”.

III. GENERAL REMARKS ON THE DISSERTATION

The dissertation examines the legal regulation and court practice concerning the protection of the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement under the Special Pledges Act.

The dissertation contains: a table of contents, introduction, list of abbreviations, four chapters (the first chapter with three sections; the third chapter also with three sections), a conclusion containing proposals de lege ferenda, and a bibliography of 94 sources: 38 monographs and textbooks by Bulgarian authors, 10 monographs and textbooks by foreign authors, and 46 articles and studies by Bulgarian authors.

A total of 233 footnotes are used. The total volume of the dissertation is 202 pages.

The submitted documents and the text of the dissertation show that the formal requirements of Art. 27 of the Regulations for the Implementation of the Act have been fulfilled.

Contrary to the commonly used structure of a review, in which the assessment of the separate parts usually begins with repeating the titles of the chapters and identifying the contributions while critical remarks are given at the end, in this case the sequence will be reversed. This does not in any way diminish the work of the PhD candidate, who has clearly made an effort to express his views on the subject.

Title and content

The title is formulated correctly. The topic is extremely serious. Its development is necessary and would make a significant contribution to legal doctrine and judicial practice. For this reason the courage of the doctoral candidate to undertake such a challenging topic deserves recognition. The legal regulation and the case law concerning the means of protection of the pledgor under the Special Pledges Act are extremely limited, and the available scholarly works are concise.

Therefore, the fundamental material for building such serious research should be sought through extensive and detailed study. In my opinion, even today, given the wide electronic access to literature, the sources used – 94 in Bulgarian and foreign languages – may not be entirely sufficient. However, this is a subjective opinion rather than non-compliance with a formal requirement.

It is noticeable **that the structure of the first three chapters corresponds more to the general legal regime of the special pledge rather than to the selected topic of the dissertation**. This discrepancy between the structure of the work and its title constitutes a significant shortcoming. There are already several Bulgarian monographs dedicated to this regime, including "The Special Pledge in Bulgarian Law" and "The Special Pledge of a Claim" (by Dr. Dimitar Mihaylov Ivanov), "The Pledge of a Commercial Enterprise" (by Chief Assistant Prof. Dr. Georgi Valentinov Georgiev), and "The Pledge of a Company Share" (by Dr. Maria Ilcheva Ilieva). These works examine many of the issues discussed in the first three chapters of the dissertation. However, they are centered on the general theme of the special pledge as a security, whereas the dissertation should focus on the means of protection of the pledgor.

Therefore, the first three chapters do not represent significant scientific novelty. In the future publication of the work, the structure should be revised so that the analysis of the regime of the special pledge complements, rather than dominates, the analysis of the means of protection of the pledgor. Of course, this must have been subject to supervision by the academic advisor. However, whether he provided appropriate guidance during the writing of the work that the doctoral candidate failed to take into account, or whether such guidance was lacking, can only be a matter of speculation. What is evident, however, is that the final result of their joint work, from a structural point of view, is not particularly satisfactory. I have always opposed the practice of taking on large numbers of doctoral candidates whom the supervisor cannot adequately guide in depth and properly support.

In this line of reasoning, it seems to me that the **first chapter** requires substantial revision. Apart from the fact that it has already been the subject of research in the monographs mentioned above, in its present form it appears rather unrelated to the topic of the dissertation. In my view, the doctoral candidate should have focused on a historical and comparative legal overview of the means of protection available to persons who establish security rights over their property, examining the similarities and differences that could serve as a basis for developing the topic within the framework of our substantive and procedural law. As I noted above, the discussion of the special pledge as a form of security should be complementary rather than central.

In my opinion, the **second chapter** should be restructured in a different way so as to examine the legal nature, characteristics, and specific features of the individual means of protection in the light of the applicable legislation, rather than the special pledge as a form of security, since the dissertation is not devoted to the latter. It should also seek points of intersection with the means of protection in relation to security rights under substantive law pursuant to the Obligations and Contracts Act – such as mortgage, possessory pledge, suretyship, etc. This would provide a clearer understanding of the development of the various means of protection available to persons who provide their property as security to a creditor, as well as clarify the motives that guided the legislator when introducing the protective mechanisms under the Special Pledges Act.

The present second chapter, in my view, should instead become the third chapter. In its current form it begins well, as the doctoral candidate correctly places the commencement of enforcement under the Special Pledges Act at the center of the analysis, which is the starting point for developing comments and conclusions regarding the means of protection of the pledgor. Indeed, it is precisely its unlawful commencement that triggers the application of these protective mechanisms. However, the various forms

of enforcement are examined unnecessarily without taking into account the specific characteristics of the means of protection in relation to each particular type of pledge. **The focus of the research should be on the specific features of the means of protection of the pledgor in relation to enforcement against the different types of pledged assets**, rather than on enforcement itself.

The **third chapter**, in its present form, likewise cannot be supported. It does not examine the legal position of the pledgor and the pledgee, but rather their actions before and after the registration of the commencement of enforcement. This raises the question of what the discussion of the status and powers of the depositary, the private bailiff, and the manager of a commercial enterprise has to do with that legal position. In my opinion, this is also not the appropriate place for topics such as competition between separate enforcement proceedings, actions for registering the pledge in relation to a third party who has acquired the pledged property, and similar matters. This chapter should instead precede the chapter dealing with the commencement of enforcement and the specific features of the means of protection of the pledgor in enforcement against the different types of pledged assets.

The best formulated chapter, respectively the one containing the most significant contributions from the perspective of the dissertation's topic itself, is the **fourth chapter**. It is here that the most substantial contributions of the dissertation are found. However, the actions for challenging the distribution cannot, under any circumstances, be regarded as means of protection against the unlawful commencement of enforcement. They are aimed at protecting against the distribution carried out by the depositary of the sums obtained from the unlawfully conducted enforcement, but not against the enforcement itself. Even if such actions are successful, they would lead neither to the termination nor to the suspension of the enforcement, nor to the establishment of its unlawfulness, but only to the need for a new redistribution of the sums obtained through its implementation.

The conclusion is well structured and contains valuable contributions, particularly in the form of the proposed **de lege ferenda** solutions.

While at the "macro level" – namely the structure of the work and the way it is filled with material corresponding both to the overall topic and to the expectations for each chapter (where the most active involvement of the academic supervisor would normally be expected) – the result can hardly be endorsed, the situation at the "micro level" – the development of individual issues within the topic (which should primarily be the achievement of the doctoral candidate himself) – may be assessed more positively. In this sense, I am inclined to regard as scientific contributions the greater part of the points presented by the doctoral candidate.

IV. INDIVIDUAL CONTRIBUTIONS OF THE DISSERTATION AND RECOMMENDATIONS

1. Contributions:

The commentary on the amendments introduced by the Act Amending and Supplementing the Special Pledges Act of 30 December 2016, as well as Regulation No. H-3 of 31 July 2020 on the maintenance, storage and access to the Central Register of Special Pledges (CRSP).

The detailed discussion concerning the individualization of the object of security in accordance with Regulation No. 3.

The clarifications regarding the possibility of out-of-court enforcement against an acquirer of the pledged property.

A positive assessment may also be given to the reasoning concerning the transfer of the pledge in cases of processing and accession of the pledged property.

Particularly useful are the conclusions concerning the pledge over a universality of assets and the competition between the rights of the pledgee and the rights acquired by another person over individual assets forming part of that universality.

A contribution to the dissertation is also the detailed analysis of the guarantees and rights acquired by the pledgee after the registration of the commencement of enforcement.

A significant contribution is also the conclusion that the actions of the bailiff in implementing the coercive measures under Art. 35 of the Special Pledges Act do not constitute compulsory enforcement within the meaning of the Civil Procedure Code, but are instead part of the enforcement procedure under the Special Pledges Act. In this regard, it could also be recommended to comment on the debate concerning the possibility of appealing the actions of the bailiff under Art. 35 of the Special Pledges Act.

The conclusions concerning enforcement against collective investment schemes, as well as against a universality of assets registered as cover assets under the relevant register as per the Covered Bonds Act, also deserve a positive assessment.

The doctoral candidate's conclusion that the announcement of the sale under the Special Pledges Act is not limited only to the locations listed in Art. 37(5) of the Act should also be supported.

A further contribution is the conclusion that if a private bailiff undertakes enforcement actions relying simultaneously on the Civil Procedure Code and the Special Pledges Act, such conduct is unlawful.

The legal conclusions concerning the lack of sufficient protection of the pledgor in the course of enforcement under the Special Pledges Act deserve support, although the fundamental idea of the Act should also be taken into account – namely the fastest and most effective possible satisfaction of the pledgee – which should not be undermined by excessive complication of the enforcement procedure, as has already occurred with the amendments adopted in 2016.

The conclusions regarding the possibilities for suspending the registry procedure for registering the commencement of enforcement under the Commercial Register and Register of Non-Profit Legal Entities Act, including in other registers, are particularly serious and well-reasoned. In this respect, the doctoral candidate's view should be fully supported that the effective and fair solution would be the possibility to suspend the request for commencement of enforcement within interim relief proceedings in a claim disputing the secured claim or the pledge right under Art. 36 of the Special Pledges Act, respectively under Art. 439 of the Civil Procedure Code, where compulsory enforcement proceedings have been initiated.

The reasoning and legal conclusions regarding the claim for compensatory damages also have a contributory characteristic, as this issue has not been the subject of substantial discussion in legal doctrine.

Most of the proposals **de lege ferenda** also deserve support.

2. Recommendations and Critical Remarks

CHAPTER ONE

The work would benefit if the hypotheses concerning the registration of a pledge over property that does not possess individualizing characteristics, as well as over a universality of assets, were developed in greater detail. The same applies to the hypotheses concerning the registration of changes in existing circumstances, since judicial practice in this regard is contradictory.

When listing the hypotheses for the extinguishment of the pledge, it is also necessary to include the public sale of the pledged property.

The doctoral candidate could also examine the question of whether it is permissible to register the pledge in relation to a third party who does not meet the criteria for a pledgor under Art. 3 of the Special Pledges Act.

It would also be useful to comment on the hypothesis in which a special pledge agreement has been concluded and third parties are aware of its conclusion. Does this mean that the opposability of the pledge right against them would arise earlier, in light of the provision of Art. 30(2) of the Special Pledges Act?

Another issue that remains debatable is whether, in the case of the initial registration of a pledge over a specific asset belonging to the pledgor's commercial enterprise, the consent of the pledgee is required for the subsequent registration of a pledge over the commercial enterprise itself, given that these are different types of pledges. Nor is the hypothesis considered in which the initial registration concerns a pledge over a commercial enterprise, but it has not been registered in the register in which the subsequent pledge agreement over a specific asset of the enterprise has been registered. Is consent required in such a case?

CHAPTER TWO

I do not consider it correct to support the doctoral candidate's thesis that the registration of the pledge in the cases under Arts. 18-21 of the Special Pledges Act constitutes a condition for the validity of the pledge agreement. As the doctoral candidate himself accepts in the dissertation, registration in the register is constitutive, i.e. an element of the factual composition of the pledge; therefore, its completion is a condition for the pledge to produce legal effects, not for the validity of the agreement itself. In this sense, civil law recognizes a distinction between invalid legal transactions and those with an incomplete factual composition.

The dissertation would have benefited if the doctoral candidate had expressed a position on the question whether every failure by the pledgor to perform obligations under the secured claim, respectively under the special pledge agreement, leads to acceleration (early maturity) of the debt, or whether the non-performance must be substantial. There is also no commentary on the question whether the pledgee must notify the pledgor of the occurrence of early maturity, and whether such notification constitutes a condition for the registration of the commencement of enforcement.

It would be particularly useful for the doctoral candidate to express a view on whether the notification to the pledgor under Art. 33 of the Special Pledges Act constitutes an element of the factual composition of the commencement of enforcement and a condition for the admissibility of its registration. A significant contribution would also be an answer to the question whether the notification under Art. 33 of the Special Pledges Act is a mandatory condition for the initiation of enforcement proceedings under the Civil Procedure Code, respectively for the initiation of proceedings for the implementation of coercive measures under Art. 35 of the Special Pledges Act.

It is also unclear what accession of creditors under Art. 35 of the Special Pledges Act the doctoral candidate is referring to, since accession of creditors is not permissible in the implementation of coercive measures. Such accession could only be conceivable in proceedings for the recovery of the equivalent value of the pledged property under Art. 521 of the Civil Procedure Code, since private and extrajudicial enforcement is then transformed into individual compulsory enforcement within the meaning of Art. 426 et seq. of the Civil Procedure Code.

CHAPTER THREE

The doctoral candidate's position regarding the applicability of the **quasi-negatory action** by the pledgee deserves further development, as the issue is highly controversial in legal doctrine.

CHAPTER FOUR

The doctoral candidate's conclusion that the legal position of the pledgee has been further strengthened at the expense of the pledgor following the amendments introduced by the 2016 Act Amending and Supplementing the Special Pledges Act is debatable. The opposite view could also be defended.

Nor can the doctoral candidate's position that enforcement under the Special Pledges Act is compulsory enforcement be accepted without reservation, although it is true that it is carried out independently of the debtor's will. This conclusion requires further substantiation.

Actions challenging the distribution do not constitute a means of protection of the pledgor against the lawfulness of the registered commencement of enforcement, and therefore their place is not within the scope of the present dissertation.

I also do not find acceptable the **de lege ferenda** proposal to allow security in favor of the pledgor through suspension of the enforcement, provided that security under Arts. 180–181 of the Obligations and Contracts Act is furnished, as this would lead to over-collateralization.

Nor does the **de lege ferenda** proposal to introduce a possibility for the pledgor to respond to the notification under Art. 33 of the Special Pledges Act appear acceptable to me. There are currently no obstacles preventing the submission of such a response.

V. CONCLUSION

Despite the serious critical remarks made above, I consider that the dissertation meets the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Implementation, as well as the Regulations on the Conditions and Procedure for the Acquisition of

Academic Degrees and for Holding Academic Positions at the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences.

On the basis of the above, I propose that the esteemed Scientific Jury vote in favor of granting Mr. Emil Lukaev the educational and scientific degree "Doctor" in the professional field 3.6 Law (Civil and Family Law).

04 March 2026

Respectfully,

Prof. IVAN RUSCHEV, DSc

Academician of the Bulgarian Academy of Sciences